

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Μ ΚΑΙ Ε κατά της ΕΛΛΑΔΟΣ

(Προσφυγή υπ' αριθ. 47730/99)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

21 Μαρτίου 2002

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 44 § 2 της Σύμβασης.

Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ, 21-03-02

[υπογραφή δυσανάγνωστη]

Στην υπόθεση Επιχειρήσεις Μ ΚΑΙ Ε κατά της Ελλάδος,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συγκροτηθέν από τμήμα
απαρτιζόμενο από τους εξής δικαστές:

F. TULKENS, *Πρόεδρο,*

K.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

N. ΒΑΪΪĆ,

E. LEVITS,

S. ΒΟΤΟΥΧΑΡΟΒΑ,

A. ΚΟΒΛΕΡ,

V. ΖΑΓΡΕΒΕΛΣΚΥ,

και από τον S. ΝΙΕΛΣΕΝ, *Αναπληρωτή Γραμματέα του Τμήματος,*

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο στις 28 Φεβρουαρίου 2002,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 47730/99) προσφυγής, την οποία κατέθεσαν κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας δύο εδρεύουσες στο Κράτος αυτό ανώνυμες εταιρείες, οι Επιχειρήσεις Μ και Ε ("οι προσφεύγουσες"), οι οποίες προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 19 Απριλίου 1999 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών ("η Σύμβαση").
2. Οι προσφεύγουσες εκπροσωπούνται ενώπιον του Δικαστηρίου από τον Δικηγόρο Αθηνών Ι. ΣΤΑΜΟΥΛΗ. Η Ελληνική Κυβέρνηση ("η Κυβέρνηση") εκπροσωπείται από τον πληρεξούσιό της, Σ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟ, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και τη Β. ΠΕΛΕΚΟΥ, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.
3. Οι προσφεύγουσες κατήγγελλαν παραβίαση της ευλόγου προθεσμίας της διαδικασίας, την οποία εγγυάται το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως.
4. Με την από 15 Μαρτίου 2001 απόφαση, το Δικαστήριο έκανε μερικώς δεκτή την προσφυγή.
5. Την 1^η Νοεμβρίου 2001, το Δικαστήριο μετέβαλε τη σύνθεση των τμημάτων του (άρθρο 25 § 1 του Κανονισμού). Η εκδίκαση της παρούσας προσφυγής ανετέθη στο πρώτο τμήμα, όπως ανασυγκροτήθηκε (άρθρο 52 § 1). Στο πλαίσιο τούτου, το τμήμα το οποίο ανέλαβε να εξετάσει την υπόθεση (άρθρο 27 § 1 της Συμβάσεως) συγκροτήθηκε συμφώνως προς το άρθρο 26 § 1 του Κανονισμού.
6. Τόσο οι προσφεύγουσες όσο και η Κυβέρνηση κατέθεσαν εγγράφως παρατηρήσεις επί της ουσίας της υποθέσεως (άρθρο 59 § 1 του Κανονισμού).

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

7. Κατά τη δεκαετία του '80, οι προσφεύγουσες εταιρείες είχαν συνάψει

συμβάσεις για την εκτέλεση δημοσίων έργων στη Λιβύη. Στο πλαίσιο των συμβάσεων αυτών, το Λιβυκό Κράτος απαίτησε εγγυήσεις. Οι προσφεύγουσες ζήτησαν τότε από δύο λιβυκές τράπεζες, οι οποίες συνεργάζονταν με την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (τράπεζα η οποία ελέγχεται εξολοκλήρου από το Κράτος), να εγγυηθεί υπέρ αυτών. Οι λιβυκές τράπεζες ζήτησαν από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος να εγγυηθεί υπέρ των προσφευγουσών οι οποίες κατέθεσαν για τον σκοπό αυτό στο βρετανικό υποκατάστημά της το ποσό των 6 147 594 Δολαρίων ΗΠΑ. Συμφωνήθηκε όπως η εν λόγω κατάσταση θα παρήγαγε τόκο και θα τελούσε υπό εγγύηση, έτσι ώστε η εν λόγω τράπεζα να είναι καλυμμένη στην περίπτωση κατά την οποία οι προσφεύγουσες δεν θα εκπλήρωναν τις υποχρεώσεις τους έναντι του

Λιβυκού Κράτους. Οι προσφεύγουσες συνήψαν σύμβαση με την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία αναπαρήγαγε τους όρους της συμφωνίας αυτής.

8. Το 1989, και αφού εκπλήρωσαν τις απαραίτητες διατυπώσεις παρά των λιβυκών τελωνείων, οι προσφεύγουσες επέστρεψαν τις εγγυητικές επιστολές τις οποίες είχαν εκδώσει οι λιβυκές τράπεζες, απαλλάσσοντας έτσι την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος από την υποχρέωσή της ως εγγυήτριας. Με τις από 31 Οκτωβρίου και 6 Νοεμβρίου 1989 επιστολές, με τις οποίες επέστρεψαν τις εγγυητικές επιστολές, οι προσφεύγουσες ζήτησαν από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος να επιστρέψει την κατάθεση η οποία είχε γίνει παρά του υποκαταστήματός της και της οποίας το ποσό ανερχόταν σε 7 940 498 Δολάρια ΗΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των τόκων.

9. Εν τούτοις, η εν λόγω τράπεζα δεν το έπραξε, και τούτο, παρά την από 19 Δεκεμβρίου 1989 επιστολή των προσφευγουσών.

10. Στις 29 Ιανουαρίου 1993, οι προσφεύγουσες προσέφυγαν τότε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Η συζήτηση η οποία είχε αρχικά ορισθεί για τη δικάσιμο της 7^{ης} Απριλίου 1993, έλαβε χώρα στις 28

- 4 -

Απριλίου 1993.

11. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, κατά τη συζήτηση, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος παραδέχθηκε ότι ήταν υποχρεωμένη να επιστρέψει το ποσό το οποίο είχε κατατεθεί ως εγγύηση, αλλά υποστήριξε, υπαναχωρώντας, ότι είχε ορισμένες απαιτήσεις σε βάρος των προσφευγουσών, ανεξάρτητες από τις εγγυητικές επιστολές, ύψους 4 600 000 Δολαρίων ΗΠΑ, και πρότεινε τον συμψηφισμό τους.

12. Με την από 30 Ιουνίου 1993 μη οριστική απόφαση (υπ' αριθ. 3866/1993), το Πολυμελές Πρωτοδικείο έκρινε ότι η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος είχε νομίμως προβάλει τη σχετική προς τον συμψηφισμό ένσταση. Ανέβαλε τότε τη συζήτηση και κάλεσε την εν λόγω τράπεζα να αποδείξει τους ισχυρισμούς της με μαρτυρίες. Αποφάσισε ότι έπρεπε να εμφανισθούν έως και δύο μάρτυρες για κάθε διάδικο, οι καταθέσεις των οποίων έπρεπε να ολοκληρωθούν εντός τριμήνου προθεσμίας από της κοινοποιήσεως της κλήσεως. Η απόφαση καθαρογράφηκε και επικυρώθηκε τον Απρίλιο 1994.

13. Στις 10 Μαΐου 1994, οι προσφεύγουσες κάλεσαν τον εισηγητή να ορίσει ημερομηνία εξέτασης των μαρτύρων. Ο εισηγητής την όρισε για τις 20 Σεπτεμβρίου 1994, αμέσως μετά την περίοδο των θερινών διακοπών των δικαστών (από 1^{ης} Ιουλίου 1994 έως 15 Σεπτεμβρίου 1994).

14. Στις 20 Σεπτεμβρίου 1994, οι δικηγόροι των διαδίκων εμφανίσθηκαν ενώπιον του εισηγητού και του γνωστοποίησαν τα ονόματα των μαρτύρων. Ο δικηγόρος της τράπεζας ζήτησε και πήρε, με τη συναίνεση του δικηγόρου των προσφευγουσών, αναβολή για τις 6 Δεκεμβρίου 1994. Κατά τη δικάσιμο αυτή, ο πρώτος προταθείς από την τράπεζα μάρτυρας εξετάσθηκε επί μία ώρα. Εν τούτοις, επειδή η κατάθεση δεν ολοκληρώθηκε, ο εισηγητής την ανέβαλε για τις 14 Φεβρουαρίου 1995, στη συνέχεια για τις 4 Απριλίου 1995, ημερομηνία κατά την οποία ο δικηγόρος της τράπεζας, με τη συναίνεση του συνηγόρου των προσφευγουσών, πήρε αναβολή για τις 6 Ιουνίου 1995. Κατά την

ημερομηνία αυτή, η εξέταση του εν λόγω μάρτυρα συνεχίστηκε, όμως ο εισηγητής την ανέβαλε για τις 24 Οκτωβρίου 1995, λόγω των θερινών διακοπών των δικαστών, έπειτα για τις 9 Ιανουαρίου 1996, και στη συνέχεια, τη αιτήσει των συνηγόρων των διαδίκων, για τις 12 Μαρτίου 1996. Κατά την ημερομηνία αυτή, η εξέταση του πρώτου μάρτυρα ολοκληρώθηκε και ο εισηγητής όρισε ημερομηνία εξέτασης του δευτέρου για τις 21 Μαΐου 1996. Η εν λόγω εξέταση συνεχίστηκε στις 25 Ιουνίου 1996, στη συνέχεια στις 19 Νοεμβρίου 1996 και, τη αιτήσει των συνηγόρων των διαδίκων, στις 21 Ιανουαρίου και 15 Απριλίου 1997. Ο εισηγητής την ανέβαλε εκ νέου για τις 30 Σεπτεμβρίου και τις 9 Δεκεμβρίου 1997, ημερομηνία κατά την οποία ολοκληρώθηκε η εξέταση του δευτέρου μάρτυρα. Ο εισηγητής κάλεσε τότε τον τρίτο μάρτυρα να εμφανισθεί στις 17 Μαρτίου 1998. Η εξέταση του εν λόγω μάρτυρα έλαβε χώρα στις 9 Ιουνίου και 24 Νοεμβρίου 1998 και, τη αιτήσει των συνηγόρων των διαδίκων, στις 23 Μαρτίου 1999. Επειδή δεν ολοκληρώθηκε, ο εισηγητής την ανέβαλε για τις 28 Σεπτεμβρίου 1999.

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

I. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

15. Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει σχετικά τα εξής:

“Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικαστεί (...) εντός λογικής προθεσμίας, από ανεξάρτητο δικαστήριο (...), το οποίο θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)”

16. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει το βραχύ χρονικό διάστημα το οποίο παρήλθε από της προσφυγής ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου έως της ημερομηνίας κατά την οποία το εν λόγω δικαστήριο εξέδωσε τη μη οριστική απόφαση (πέντε μήνες και πέντε ημέρες). Όπως προκύπτει από τις

προτάσεις τις οποίες υπέβαλαν οι διάδικοι, το δικαστήριο εκλήθη να εξετάσει μεγάλο αριθμό λίαν πολύπλοκων θεμάτων, τόσο νόμο όσο και ουσία, ίδια δε τον ισχυρισμό της τράπεζας, σύμφωνα με τον οποίο η εν λόγω τράπεζα είχε επίσης απαίτηση σε βάρος των προσφευγουσών και θα ήταν δυνατό να υπάρξει συμψηφισμός. Η Κυβέρνηση δηλώνει ότι το δικαστήριο υποχρεώθηκε να διατάξει συμπληρωματικές καταθέσεις, διότι το θέμα της συντηρητικής κατάσχεσης των τραπεζικών καταθέσεων και του συμψηφισμού τέτοιων καταθέσεων, αποτελεί θέμα το οποίο συγκέντρωνε λίαν δισταμένες γνώμες, όσον αφορά την ελληνική πρακτική και νομολογία, και επειδή ο Άρειος Πάγος μετέβαλε τη νομολογία του το 1999.

17. Περαιτέρω, η Κυβέρνηση υπενθυμίζει ότι επί υποθέσεων αστικής φύσεως η διεξαγωγή των αποδείξεων λαμβάνει χώρα με πρωτοβουλία των διαδίκων. Όμως, εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες συνέβαλαν στην επιμήκυνση της διαδικασίας: ενώ η απόφαση 3866/1993 είχε εκδοθεί στις 30 Ιουνίου 1993, οι προσφεύγουσες κάλεσαν τον εισηγητή να προβεί σε διαδικασία εξέτασης των μαρτύρων στις 10 Μαΐου 1994. Λόγω των θερινών διακοπών των δικαστών (από 1^{ης} Ιουλίου 1994 έως 15 Σεπτεμβρίου 1994), ο εισηγητής όρισε την ημερομηνία έναρξης της εν λόγω εξέτασης για τις 20 Σεπτεμβρίου 1994. Η Κυβέρνηση προβαίνει σε αναλυτική και χρονολογική ανάλυση της διαδικασίας προκειμένου να αποδείξει ότι ο μεγαλύτερος αριθμός αναβολών οφείλεται στις προσφεύγουσες. Η καθυστέρηση η οποία συσσωρεύτηκε συνεπεία των επαναλαμβανόμενων αιτημάτων των προσφευγουσών για αναβολές αντιστοιχεί σε δύο έτη, ένα μήνα και δεκαεπτά ημέρες. Από τη συνολική διάρκεια της διαδικασίας, θα έπρεπε επίσης να αφαιρεθούν οι περίοδοι των θερινών διακοπών των δικαστών (ένα έτος και δεκαπέντε ημέρες). Εν περιλήψει, μόνο μία περίοδος τριών ετών και είκοσι δύο ημερών θα μπορούσε να

καταλογισθεί στις δικαστικές αρχές, χρονικό διάστημα το οποίο δεν είναι υπερβολικό λαμβανομένης υπ' όψη της

- 7 -

πολυπλοκότητας της υποθέσεως.

18. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι τα θέματα επί των οποίων το δικαστήριο είχε διατάξει συμπληρωματικές καταθέσεις, δεν ήταν πολύπλοκα, και ότι η κατάθεση των τεσσάρων μαρτύρων θα μπορούσε να ολοκληρωθεί σε τρεις ή τέσσερις ώρες. Εάν η διαδικασία εξέτασης των μαρτύρων άρχισε δεκαπέντε μήνες μετά τη δημοσίευση της μη οριστικής αποφάσεως, τούτο οφείλεται στην καθυστέρηση την οποία επέδειξαν οι αρχές όσον αφορά την καθαρογραφή και την επικύρωση της εν λόγω αποφάσεως. Επίσης, ο τρόπος με τον οποίο διευθύνεται η συζήτηση σε θέματα αποδείξεων, ως και ο ορισμών των ημερομηνιών για την εξέταση των μαρτύρων, εμπίπτουν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα του εισηγητή. Περαιτέρω, το άρθρο 147 § 3 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προβλέπει ότι η διεξαγωγή των αποδείξεων η οποία αρχίζει πριν από την έναρξη των θερινών διακοπών των δικαστών, συνεχίζεται κατά τη διάρκειά τους, με εξαίρεση το χρονικό διάστημα από 1^{ης} έως 31 Αυγούστου.

19. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η διαδικασία άρχισε στις 29 Ιανουαρίου 1993, ημερομηνία κατά την οποία το Πολυμελές Πρωτοδικείο επελήφθη της υποθέσεως, και εξακολουθεί να εκκρεμεί ενώπιόν του. Επομένως, ήδη διαρκεί επί εννέα και πλέον έτη μόνο πρωτόδικα.

20. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται βάσει των ιδιαίτερων περιστάσεων της υποθέσεως και των κριτηρίων τα οποία έχει θεσπίσει η νομολογία του Δικαστηρίου, όπως ειδικότερα η πολυπλοκότητα της υποθέσεως, η συμπεριφορά του προσφεύγοντος και εκείνη των αρμοδίων αρχών (βλέπε, μεταξύ άλλων, την από 26 Σεπτεμβρίου 1996 απόφαση Di Pede κατά της Ιταλίας, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-IV, § 27), κριτήρια για τα οποία, στη συγκεκριμένη περίπτωση, απαιτείται σφαιρική εκτίμηση.

21. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι με την από 30 Ιουνίου 1993 μη οριστική

- 8 -

απόφαση, το Πολυμελές Πρωτοδικείο διέταξε συμπληρωματικές καταθέσεις, και ειδικότερα την κατάθεση τεσσάρων μαρτύρων. Όμως, στις 23 Μαρτίου 1999, το δικαστήριο είχε εξετάσει μόνο δύο μάρτυρες και άρχιζε την εξέταση του τρίτου.

22. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι η προρρηθείσα απόφαση του δικαστηρίου εξεδόθη στις 30 Ιουνίου 1993 και καθαρογράφηκε τον Απρίλιο 1994, με αποτέλεσμα η διαδικασία εξέτασης των μαρτύρων να είναι δυνατό να αρχίσει μόλις στις 20 Σεπτεμβρίου 1994. Από της ημερομηνίας αυτής και έως τις 23 Μαρτίου 1999, το Δικαστήριο σημείωσε δεκαεννέα αναβολές της διαδικασίας, οι οποίες οφείλονται τόσο στους διαδίκους ενώπιον του δικαστηρίου όσο και στον εισηγητή. Αναγνωρίζοντας ότι οι προσφεύγουσες συνέβαλαν στην επιμήκυνση της διαδικασίας, το Δικαστήριο εκτιμά ότι χρονικό διάστημα πέντε ετών για την εξέταση των τριών μαρτύρων υπερβαίνει τη "λογική προθεσμία" του

άρθρου 6 § 1, πολύ περισσότερο δε που ο ορισμός των ημερομηνιών εμπίπτει στην αρμοδιότητα του εισηγητή.

23. Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

24. Κατά το άρθρο 41 της Σύμβασης,

“Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων αυτής, και αν το εσωτερικό δίκαιο του υψηλού συμβαλλομένου μέρους δεν επιτρέπει ειμή την ατελή επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εν ανάγκη, στο αδικηθέν μέρος δικαία ικανοποίηση.”

A. Υλική ζημία και ηθική βλάβη

25. Για υλική ζημία, οι προσφεύγουσες ζητούν 3 976 328 Δολάρια ΗΠΑ (4 601 166,04 ευρώ), συν 7 634 496 Δολάρια (8 834 177,27 ευρώ) ως τόκους, ποσά τα οποία αντιστοιχούν σε εκείνο το οποίο το δικαστήριο θα έπρεπε να επιδικάσει στην πρώτη προσφεύγουσα (σε βάρος της οποίας η αντίδικος δεν

- 9 -

είχε εισάγει αίτηση συμψηφισμού) και στη ζημία την οποία υπέστη εκ του γεγονότος ότι η πρώτη προσφεύγουσα έπρεπε να δανεισθεί ένα σημαντικό ποσό από την τράπεζα.

26. Για ηθική βλάβη, οι προσφεύγουσες ζητούν 20 000 000 Δραχμές (58 694,06 ευρώ).

27. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι τα ποσά τα οποία ζητούνται για υλική ζημία αποτελούν ακόμα αντικείμενο διαφοράς ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων και ότι δεν υφίσταται αιτιώδης σύνδεσμος ανάμεσα σε αυτά και στην υπέρβαση της ευλόγου προθεσμίας. Τέλος, θεωρεί ότι η ηθική βλάβη, την οποία, όπως ισχυρίζονται, υπέστησαν οι προσφεύγουσες, είναι υπερβολική.

28. Το Δικαστήριο δεν διακρίνει αιτιώδη σύνδεσμο ανάμεσα στην παραβίαση του άρθρου 6 § 1 και στην υλική ζημία την οποία υπέστησαν οι προσφεύγουσες. Όσον αφορά την ηθική βλάβη, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι δεν έχει αποκλείσει ότι είναι δυνατό να υφίσταται, για εμπορική εταιρεία, άλλη ζημία πλην της υλικής, για την οποία απαιτείται χρηματική επανόρθωση και θα ήταν δυνατό να εμπεριέχει στοιχεία, όπως η φήμη της επιχειρήσεως, οι διαταραχές οι οποίες προκαλούνται στη διαχείρισή της, ως και η αγωνία και οι στενοχώριες από τις οποίες υποφέρουν τα μέλη του οργάνου της διεύθυνσης της εταιρείας (*Comingersoll S.A. κατά της Πορτογαλίας* [GC], n° 35382/97, § 35, CEDH 2000).

29. Στην παρούσα υπόθεση, η επιμήκυνση της επίδικης διαδικασίας πέραν της ευλόγου προθεσμίας, θα πρέπει να προκάλεσε στις προσφεύγουσες στενοχώριες σημαντικές και εκτεταμένη αβεβαιότητα, αφού υποχρεώθηκαν να προσφύγουν σε δανεισμό και να καταβάλουν μηνιαίως σημαντικές δόσεις στην τράπεζα, όπως υπογραμμίζουν οι προσφεύγουσες. Αποφαινόμενο κατά δικαία κρίση, όπως απαιτεί το άρθρο 41, το Δικαστήριο επιδικάζει στις προσφεύγουσες το ποσό των 4 000 ευρώ για τη ζημία την

οποία υπέστησαν.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

30. Οι προσφεύγουσες ζητούν 238 579 Δολάρια ΗΠΑ (276 069,02 ευρώ) για μοιβές δικηγόρου ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου και 15 000 000 Δραχμές (44 202,54 ευρώ) για αμοιβές ενώπιον του Δικαστηρίου.

31. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι πρώτες δεν κατεβλήθησαν λόγω της μη ευλόγου προθεσμίας της διαδικασίας και ότι οι δεύτερες είναι υπερβολικές.

32. Όσον αφορά τις διάφορες αμοιβές κατά τη διαδικασία ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, το Δικαστήριο σημειώνει ότι δεν συνδέονται με την αίτηση η οποία οδήγησε στη διαπίστωση της προαναφερόμενης παραβίασεως. Επομένως, το Δικαστήριο δεν επιδικάζει κάποιο ποσό ως αποζημίωση για την αιτία αυτή. Όσον αφορά για την επιστροφή των αμοιβών στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγουσες προσάγουν δύο παραστατικά με τα οποία αποδεικνύεται ότι πράγματι πραγματοποιήσαν τα έξοδα αυτά. Εν τούτοις, το Δικαστήριο εκτιμά ότι το ποσό τους δεν είναι εύλογο, λαμβανομένης υπ' όψη της φύσεως της αιτιάσεως την οποία το Δικαστήριο εκλήθη να εξετάσει ως προς την ουσία της υποθέσεως. Αποφαινόμενο κατά δικαία κρίση, όπως απαιτεί το άρθρο 41 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο επιδικάζει 5 000 ευρώ για την αιτία αυτή.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

33. Σύμφωνα με τα στοιχεία που διαθέτει το Δικαστήριο, το ισχύον στην Ελλάδα κατά την ημερομηνία υιοθέτησης της παρούσας απόφασης νόμιμο επιτόκιο είναι 6% ετησίως.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

2. *Κρίνει ότι*

α) το εναγόμενο Κράτος υποχρεούται να καταβάλει στις προσφεύγουσες,

εντός τριών μηνών από της ημερομηνίας κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 4 000 ευρώ (τέσσερις χιλιάδες) για ηθική βλάβη, και 5 000 ευρώ (πέντε χιλιάδες) για έξοδα και δικαστική δαπάνη, συν οιοδήποτε ποσό είναι δυνατό να οφείλεται για φόρο προστιθέμενης αξίας,

β) τα ποσά αυτά θα προσαυξάνονται με απλό τόκο 6% ετησίως από της εκπνοής της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι της καταβολής τους.

3. *Απορρίπτει* το αίτημα περί δικαίας ικανοποιήσεως ως προς τα υπόλοιπα ποσά.

Συντάχθηκε στη Γαλλική, στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 21 Μαρτίου 2002 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

[υπογραφή δυσανάγνωστη]

Søren NIELSEN

Αναπληρωτής Γραμματέας

[υπογραφή δυσανάγνωστη]

Françoise TULKENS

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Αθήνα, 14-05-2002.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ